

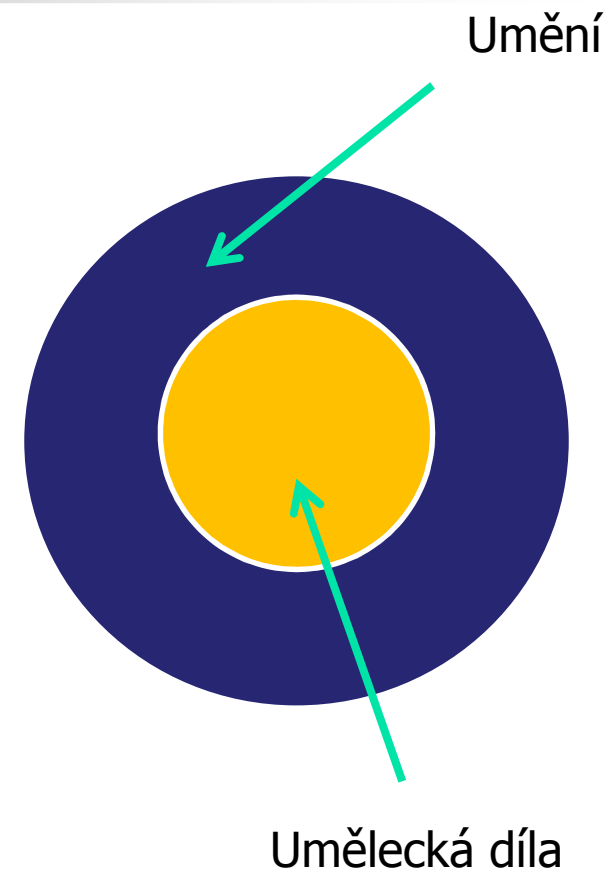

Úvod do uměnovědných studií

Co je umělecké dílo?

Pojem díla v umění

- Pojem umění je širší než množina uměleckých děl
- Existují umělecké „objekty“, jež nemají charakter „díla“ (improvizovaný hudební koncert, performance, výtvarné „objekty“)

Pojem díla v hudbě

- 1537 vydal Nicolaus Listenius traktát *Musica*
- opus perfectum et absolutum (dokonalé, uzavřené dílo)
- písemná fixace skladatelem (notové písmo)
- přetrvává po smrti skladatele

Charakteristiky uměleckého díla

- Individuální, ve své struktuře neopakovatelný objekt.
- Výsledkem činnosti, individuální práce tvůrce – tvorba.
- Dílo osobní výpovědí tvůrce.
- Umělecký tvar se vztahuje k druhovým normám (drama, román, symfonie)
- Dílo uzavřeným celkem (začátek a konec v časových uměních, rám obrazu).
- Integrovaný celek
- Informace určená pro recepci.
- Nutnost písemné či hmotné fixace, jež je východiskem recepcce či interpretace a recepcce.

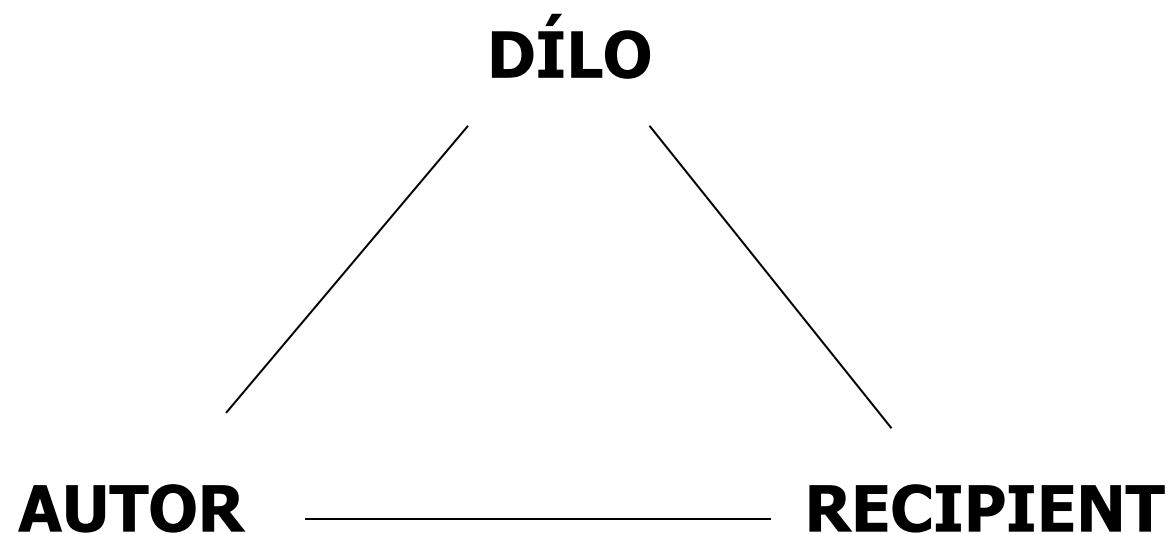

Historická proměnlivost hranic díla

- přítomnost autora v díle
- exkurz k vnímání hudby
 - afektivní teorie – neosobní afekty
 - citový sloh – Empfindsamkeit – 2. polovina 18. století – komunikace od srdce k srdci – identifikace s emocemi autora
 - romantismus – hudba a absolutno
 - hudební formalismus – hudba jako znějící pohybové formy (Eduard Hanslick: O hudební krásnu, 1854).

Přístupy k problému

Hranice uměleckého díla

- Roman I garden: *Umělecké dílo literární* (1931)
- Z díla vylučuje:
 - autora, jeho prožitky a psychické stavy
 - prožitky, psychické stavy čtenáře
 - sféra předmětů a skutečností, které tvořily předobraz předmětů a skutečností v díle

Metodologické důsledky pro uměnovědy

- dílocentrická interpretace
(werkimmanente Interpretation)
- zdůrazňuje autonomii a opomíjí kontexty díla
- ruský formalismus, New Criticism, německá literární věda po 2. světové válce

Vrstvy uměleckého díla literárního

- Ingarden pro literární dílo rozlišuje:
 - vrstvu zvukové podoby slov
 - vrstvu významových celků
 - vrstvu schematických aspektů
 - vrstvu znázorněných předmětností
- Zdůrazňuje jejich polyfonní vztahy

Vrstvy uměleckého díla

- Květoslav Chvatík: *Strukturální estetika* (1994, 2001)
- 3 vrstvy díla:
 - předmětná (hmotné prostředí, zajišťuje jeho totožnost a trvání v čase)
 - významová
 - vrstva smyslu – odkazuje mimo dílo ke kulturnímu a ideologickému kontextu

Artefakt a estetický objekt

- hmotné dílo – artefakt
- estetický objekt – vzniká ve vědomí vnímatele, nehmotný
- během aktu recepce dochází ke **konkretizaci** díla (Ingarden) recipientem
- struktura díla je „nedourčená“, obsahuje „bílá místa“

Problém identity díla

- proměnlivost estetických objektů spjatých s tímtéž hmotným dílem (artefaktem)
- intersubjektivita garantována na jedné straně artefaktem, na druhé straně sociálním charakterem struktury umění (mody recepce, stereotypy, kódy jsou sociálně normovány)
- historičnost díla – dějiny recepce

Problematika otevřenosti uměleckého díla

- Umberto Eco: Opera aperta (1962)
- otevřenost jako neurčitost komunikace
- uzavřené dílo – středověké alegorie – symbolika fixována institucionálně, autorita pravidel čtení
- proměna – až symbolismus 2. pol. 19. století
- moderní umění

Otevřené dílo - příklad

- Karlheinz Stockhausen (1928-2007) – německý skladatel, klíčová osobnost tzv. seriální hudby
- aleatorika – typ hudební kompozice využívající prvku náhody, americký skladatel John Cage (1912-1992) užíval označení „indeterminacy“.
- *Klavierstück XI* (Klavírní kus č. 11) z roku 1956 – segmenty hrány v náhodném pořadí

Přístupy k problému

